

**BAKI ŞƏHƏRİ KİTABXANA İNFRASTRUKTURUNUN
MÜASİR VƏZİYYƏTİ
(SƏBAİL VƏ BİNƏQƏDİ RAYONLARI NÜMUNƏSİNDƏ)**

Açar sözləri: *Binəqədi rayonu, Səbail rayonu, kütləvi kitabxanalar, kitabxana- informasiya resursları, kadr təminatı.*

Ключевое слово: *Сабаиловский район, Бинагадинский район, массовые библиотеки, библиотечно-информационные ресурсы, кадровые обеспечение.*

Key words: *Sabail district, Binagadi district, public libraries, library-information resource, provision of cadre.*

“Azərbaycanda tarixi kökləri qədimlərə və erkən orta əsrlərə gedib çıxan milli məktəb təhsilinin təşəkkülü, formalaşması və inkişafı xalqın maddi və mənəvi mədəniyyətinin təkamülü, dinin yayılması, nəhayət dövlətçilik ənənəsinin mövcudluğu ilə bağlı olmuşdur. Məktəb təhsilinin meydana çıxmasında yazının yaranması və xalqın mədəniyyətinin formalaşması müstəsna rol oynamışdır” (3,677).

Azərbaycan təhsilinin təməlini təşkil edən ümumtəhsil müəssisələri şəbəkəsi inkişaf edərək müasir mərhələyə gəlib çatmış, onun məzmunu təkmilləşmiş, müstəqillik illərində onun hüquqi bazası yaradılmışdır. 2006-cı ilin məlumatına görə Azərbaycanda 1764 məktəbəqədər tərbiyə müəssisəsi, 4549 gündüz ümumtəhsil müəssisəsi, 107 texniki-peşə təhsili müəssisəsi, 60 orta ixtisas təhsili müəssisəsi, 48 ali məktəb, 384 məktəbdənkənar təhsil müəssisəsi fəaliyyət göstərir. (3,696)

“Respublika üzrə məktəb kitabxanalarında ali ixtisas təhsilli kadrlar yalnız 22,4% təşkil edir. Orta ixtisas təhsilli kadrlar 24%-dir. Məktəb kitabxanalarında kadrların 41%-i orta təhsilli işçilərdir.” (5,58)

Məlumdur ki, ümumtəhsil məktəb kitabxanalarının informasiya resursları şagird və müəllimlərin informasiya təminatının əsasını təşkil edir. 2010-cu ilin məlumatına görə ölkənin 4507 ümumtəhsil məktəblərinin kitab-informasiya resurslarının ümumi cəmi 23 milyona yaxın olmuşdur. (5,57)

Tədqiqat nəticəsində məlum olmuşdur ki, 2003-cü ildə 129.540 müəllimdən və 1.145.285 şagirddən müvafiq olaraq 60,4% və 88,5%-i

kitabxanalarının istifadəçiləri olmuşdur. Şagirdlərin kitabxana-informasiya xidməti ilə əhatə olunması səviyyəsi qənaətbəxş hesab edilsə də, müəllimlərin kitabxana xidməti ilə təminatı müasir tələblərə cavab vermir.

Bakı hələ orta əsərlərdən yaxın və Orta Şərqi iri şəhərlərdən biri olmuş, beynəlxalq ticarət yollarının ayırıcında yerləşmişdir. X əsrin axırlarından Şirvanşahların əsas şəhərlərindən birinə çevrilmişdir. 1501-ci ildə Şah İsmayıl Şirvana hücum edərək Bakının ələ keçirmiş, 1538-ci ildə Şirvana Səfəvilər dövlətinə birləşdirilmişdir. Bakı xanlığı XVIII əsrin ortalarında yaranmış, 1796-cı ilin yazında (iyunun 13-də) Bakı-rus qoşunları tərəfindən işğal olunmuşdur. 1918-ci ildən Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 1920-ci ildən Azərbaycan Sovet Sosialist Respublikasının, 1991-ci ildən Müstəqil Azərbaycan Respublikasının paytaxtıdır.

Bakıda 50-dən çox tarixi və memarlıq abidələri var (3,847-848). Bakı şəhəri eyni zamanda Azərbaycan xalqının mənəvi mədəniyyətinin formalaşdığı, zənginləşdiyi urbanizasiya mərkəzlərindən biri kimi də məşhurdur. Bakı şəhəri həm də kitabxana mədəniyyətimizin son iki əsrdə əsas mərkəzlərindən biri kimi xalqımızın elm, təhsil və iqtisadi cəhətdən inkişah etməsində müstəsna rol oynamışdır.

Bakının kitabxana mədəniyyətinin formalaşmasında oynadığı misilsiz rol Azərbaycanda kitabxana işinin tarixinin və bütövlükdə kitabxanaşünaslıq elminin banisi Əməkdar elm xadimi, professor A.A.Xələfovun 3 cildlik monumental əsərində tarixi ardıcılıqla tədqiq olunmuşdur. Bu məqalənin yazılmasında əsas məqsəd müasir dövrdə Bakı şəhərinin kitabxana infrastrukturunun Binəqədi rayonunun nümunəsində öyrənmək və təhlil etməkdən ibarətdir.

Məlumdur ki, Bakı şəhəri 11 rayon və 61 qəsəbədən ibarətdir.

Bu rayonlardan biri də Binəqədi rayonuudur. Rayonun aşağıdakı qəsəbələri vardır. M.Ə.Rəsulzadə, Binəqədi, Biləcəri, Xocasən, Sulutəpə, 28 May (3,347)

Statistik məlumatlara görə, Bakı şəhərində fəaliyyət göstərən 717 kitabxanadan 66-ı Binəqədi rayonunda yerləşir. Bu kitabxanalardan 8-i Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin tabeliyində olan kütləvi kitabxanalardır. 4 kitabxana (6,1 %) elmi müəssisə kitabxanaları, 2-i (3,0) ali təhsil müəssisələri kitabxanaları, 2-i orta ixtisas təhsili kitabxanaları (3,0), 5-i (7,6 %) texniki peşə təhsili məktəbləri kitabxanaları, 32-i(48,6%) 3-ü musiqi məktəbi kitabxanaları (4,5%), 1-i (1,5%) səhiyyə müəssisəsi kitabxanaları, 9-u (13,6%) işə digər idarə və təşkilatların kitabxanalarıdır. Aparılan araşdırmalar göstərir ki, Binəqədi rayonunun kitabxana infrastrukturunun Bakı şəhərinin kitabxana mühitinin kəmiyyət göstəricilərindən heç də geri qalmır. Başqa sözlə, rayonun kitabxanaları statistik göstəricilərin baxımından şəhərdə kitabxanaların yerləşməsi arealına əsasən uyğun gəlir.

Hesablamalar əsasında müəyyən olunmuşdur ki, Binəqədi rayonu ərazisində ölkə kitabxana resurslarının 0,77%-i Bakı şəhəri kitabxana infrastrukturunun isə 9,2 %-i cəmlənmişdir.

Qeyd etdiyimiz kimi, Binəqədi rayonunun kitabxana-informasiya infrastrukturunda kütləvi kitabxanalar mühüm yer tutur. Bu kitabxanalarda 8-ci mikrorayon kütləvi kitabxanasının (1972), S.Rüstəm adına kütləvi kitabxanasını (1973-cü il), Binəqədi qəsəbə uşaq kitabxanasını (1951), Biləcəri qəsəbəsindəki H.Cavid adına kütləvi kitabxanasını (1981), V.Q.Korolenko adına Mərkəzi Şəhər Gənclər kitabxanasını (1928-ci il), Biləcəri qəsəbə kütləvi kitabxanasını (30-cu illər), Ə.Cavad adına kütləvi kitabxanasını (1970-ci il), Xoca-Həsən qəsəbə kütləvi kitabxanasını (1938-ci il), Binəqədi qəsəbəsindəki Ş.Qurbanov adına kütləvi kitabxanasını və s. göstərmək olar.

Göründüyü kimi, Binəqədi rayon ərazisində 20-ci illərin sonlarından kütləvi kitabxanalar yaranmağa başlamış, yeni mərkəzləşmə mərkəzləri yarandıqca (1970-ci illərdən mikrorayonların yaranması ilə əlaqədar olaraq) kütləvi kitabxanaların təşkili prosesi də getmişdir. Yeri gəlmişkən onu da qeyd edək ki, yeni yaşayış massivi olan Suluətəpə qəsəbəsində kütləvi kitabxananın olub olmaması haqqında təssüf ki, konkret fakt yoxdur.

Binəqədi rayon kütləvi kitabxanalarının kadr resursları aşağıdakı kimidir (Məlumatlar Azərbaycan kitabxanaları XXI əsrin informasiya məkanında I və II cild. B.2007 məlumat kitabından götürülmüşdür):

1. 8 mikrorayon kütləvi kitabxanası – 6 kitabxana mütəxəssisi;
2. S.Rüstəm adına kütləvi kitabxanası;
3. Binəqədi qəsəbə uşaq kitabxanası;
4. H.Cavid adına kütləvi kitabxana – 10 kitabxana mütəxəssisi;
5. V.Q.Korolenko adına MŞÇK – 11 kitabxana mütəxəssisi;
6. Biləcəri qəsəbə kütləvi kitabxana – 3 kitabxana mütəxəssisi;
7. Ə.Cavad adına kütləvi kitabxana – 5 kitabxana mütəxəssisi;
8. Xoca-Həsən qəsəbə kütləvi kitabxana – 2 kitabxana mütəxəssisi;
9. Ş.Qurban adına kütləvi kitabxana – 4 kitabxana mütəxəssisi.

Binəqədi rayon kütləvi kitabxanalarının kadr korpusunun təcrübi və onların təhsil səviyyəsi kitabxana-informasiya resurslarından səmərəli istifadə aparan faktorlardan biridir.

Rayon 9 kütləvi kitabxanasında çalışan 4,4 kitabxanaçı-bibliografdan, 10-u ali ixtisas təhsilli, 8 nəfəri ali qeyri-ixtisas təhsilli, 15 nəfəri orta ixtisas təhsilli, 2 nəfəri qeyri-kitabxana ixtisas təhsilli, 9 nəfəri orta təhsilli işçilərdir.

Göründüyü kimi, kütləvi kitabxanaların işçiləri içərisində ali və orta ixtisas təhsilli kadrlar 25 nəfər təşkil edir ki, bu da ümumi kitabxana işçilərinin 56,8 %-ni təşkil edir. Bu da müvafiq göstərici üzrə ümumi ölkə səviyyəsindən xeyli yüksəkdir.

Binəqədi rayonunun kitabxana infrastrukturunun informasiya

resurslarının mühüm tərkib hissəsini kütləvi kitabxanaların fondları və digər informasiya daşıyıcıları təşkil edir.

Rayonun kütləvi kitabxanalarının informasiya resursları aşağıdakı cədvəldə verilmişdir.

1. 8 mikorayon kütləvi kitabxanası – 73135 nüsxə;
2. S.Rüstəm adına kütləvi kitabxanası – 22541 nüsxə;
3. Binəqədi qəsəbə uşaq kitabxanası – 30215 nüsxə;
4. H.Cavid adına kütləvi kitabxana – 39507 nüsxə;
5. V.Q.Korolenko adına MŞÇK – 93663 nüsxə;
6. Biləcəri qəsəbə kütləvi kitabxana – 25445 nüsxə;
7. Ə.Cavad adına kütləvi kitabxana – 55128 nüsxə;
8. Xoca-Həsən qəsəbə kütləvi kitabxana – 19219 nüsxə;
9. Ş.Qurban adına kütləvi kitabxana – 35799 nüsxə (7).

Kitabxanaların informasiya resurslarının tərkibində kitablar əsas yer tutur. Kütləvi kitabxanaların fondunda Azərbaycan Respublikası Prezidentinin İcra Aparatının hədiyyə etdiyi kitablar xüsusi ilə diqqəti cəlb edir. Kitabxanaların jurnal, qəzet digər elektron informasiya daşıyıcıları ilə komplektləşdirilməsi müasir dövrün tələblərinə cavab vermir.

Məlumdur ki, hər bir informasiya müəssisəsinin işinin əsas keyfiyyət göstəricilərindən biri onun istifadəçilərə göstərdiyi xidmətin səviyyəsi ilə bağlıdır.

Binəqədi rayonu əhalinin müxtəlif qururlarına xidmət edir.

Rayonun kütləvi kitabxanalarının istifadəçilərinin kəmiyyət xarakteristikası və işin təşkilinin səviyyəsi aşağıdakı kimidir. (bax: cədvəl 1.)

Cədvəl 1

	istifadəçilərin sayı	oxucu gəlişi	kitab verilişi
8 mikorayon kütləvi kitabxanası	5005	32777	113784
S.Rüstəm adına kütləvi kitabxanası	1470	12151	20903
Binəqədi qəsəbə uşaq kitabxanası	2831	10812	28742
H.Cavid adına kütləvi kitabxana	2250	122500	25344
V.Q.Korolenko adına MŞÇK	8450	50700	169008
Biləcəri qəsəbə kütləvi kitabxana	2294	9433	23594
Ə.Cavad adına kütləvi kitabxana	1844	22038	61342
Xoca-Həsən qəsəbə kütləvi kitabxana	1120	4386	8423
Ş.Qurban adına kütləvi kitabxana	17620	5909	42610
Cəmi:	42884	270706	493750

Cədvəldən görüldüyü kimi, bəhs olunan kütləvi kitabxanalar 42 mindən çox istifadəçiyə xidmət edir. Kitabxanalara gəliş 270706, kitab verilişi isə 493750 olmuşdur. (7)

Səbail rayonunda fəaliyyət göstərən ümumtəhsil məktəb kitabxanalarından biri M.Rahim adına 7 sayılı orta məktəbin kitabxanasıdır.

1928-ci ildə təşkil olunmuş kitabxananın ümumi fondu 22736 nəşr vahidindən ibarətdir. 2008-ci ilin məlumatına görə kitabxanada oxucuların ümumi sayı 289 nəfər, kitabxanaya gəliş 22 və kitab verilişi 22 olmuşdur. Kitabxanada 2 orta ixtisas təhsilli kitabxanaçı çalışır. (4,32-54)

Səbail rayonunda 1938-ci ildən fəaliyyət göstərən ümumtəhsil məktəb kitabxanalarından biri də, C.Əsgərov adına 50 saylı orta məktəbin kitabxanasıdır. Kitabxananın ümumi informasiya resursları 10694 nəşr vahidi və digər informasiya daşıyıcılarından ibarətdir. Adı çəkilən kitabxana 5 qəzetə abunə yazılmışdır. 2008-ci ildə kitabxanaya gəliş 2000, kitab verilişi 2000 olmuşdur.

Mehman və Müşfiq Məhərrəm oğlu Nəbiyev qardaşları adına 51 saylı orta məktəbin kitabxanası 1900-cü ildən fəaliyyət göstərir. Kitabxananın fondunun ümumi həcmi 3307 nəşr vahidindən ibarətdir. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 12 yanvar 2004-cü il tarixli 56 saylı Sərəncamı ilə kitabxanaya 3743 kitab hədiyyə olunmuşdur. Məktəb kitabxanası 1300 oxucuya xidmət göstərir. Kitabxanaya gəliş 960, kitab verilişi də 960 olmuşdur. Kitabxanada 2 nəfər orta ixtisas təhsilli kitabxanaçı fəaliyyət göstərir.

Səbail rayonunda fəaliyyət göstərən ümumtəhsil məktəb kitabxanalarından biri də 91 saylı orta məktəbin kitabxanasıdır (1937-ci ildə təşkil olunmuşdur). Kitabxana fondunun ümumi həcmi 3468 nəşr vahidi təşkil edir. Azərbaycan Respublikası İcra Aparatı tərəfindən kitabxanaya 3236 kitab hədiyyə olunmuşdur. 2008-ci ilin məlumatına görə kitabxananın oxucularının ümumi sayı 800 nəfər, kitabxanaya gəliş 1200, kitab verilişi isə 2100 olmuşdur. Adı çəkilən kitabxanada 2 nəfər işçi çalışır ki, onlardan biri ali qeyri ixtisas təhsilli, digəri isə orta ixtisas təhsilli kitabxanaçılardır. (6)

132 saylı orta məktəbin kitabxanası 1930-cü ildən fəaliyyət göstərir. 2008-ci ilin məlumatına əsasən söyləmək olar ki, kitabxananın ümumi informasiya resursları 1263 nəşr vahidi, kitabxanaya gəliş 450 nəfər olmuşdur. Kitabxanada biri ali qeyri ixtisas təhsilli, digəri isə orta ixtisas təhsilli olmaqla 2 kitabxanaçı çalışır.

Adı çəkilən rayonda fəaliyyət göstərən ümumtəhsil məktəb kitabxanalarından biri də “İstedad” Beynəlxalq Təhsil Kompleksi 134 saylı məktəbin kitabxanasıdır. Kitabxananın fondunun ümumi həcmi 5207 nəşr vahidi təşkil edir. Kitabxana eyni zamanda 12 qəzetə abunə yazılmışdır. 2008-ci ilin məlumatına görə kitabxana 1400 müəllim və şagirdə xidmət göstərir. İl ərzində kitabxanaya oxucu gəlişi 1400, kitab verilişi isə 1200 olmuşdur. Məktəb kitabxanasının işinin təşkilində kitabxananın işçiləri mühüm rol oynayır. Kitabxanada 1 nəfər ali ixtisas təhsilli, 1 nəfər isə orta ixtisas təhsilli işçi çalışır.

E.Əliyev adına 162 saylı orta məktəbin kitabxanası 1936-cı ildə təşkil

olunmuşdur. Məktəbin müəllim və şagirdlərinin informasiya təminatının təşkili və idarə olunması kitabxananın fəaliyyətinin əsasını təşkil edir. Kitabxananın ümumi informasiya resursları 4289 nəşr vahidi və digər informasiya daşıyıcılarından ibarət olmuşdur. Fondun əsasını Azərbaycan Respublikası Prezidentinin İcra Aparatının hədiyyə etdiyi 3796 nüsxə ədəbiyyat təşkil edir. Məktəb kitabxanası 1214 oxucuya (müəllim və şagirdə) xidmət göstərir. 2008-ci ildə kitabxanaya gəliş 210, kitab verilişi isə 200 olmuşdur.

Səbail rayonunda fəaliyyət göstərən ümumtəhsil məktəb kitabxanalarından biri də 163 sayılı orta məktəbin kitabxanasıdır. Kitabxana 1964-cü ildə təşkil olunmuşdur. Kitabxananın informasiya resurslarının əsasını 5363 nəşr vahidi təşkil edir. Məktəb kitabxanasında 2 nəfər işçi çalışır ki, onlardan da biri ali qeyri ixtisas təhsilli, digəri isə orta ixtisas təhsilli kitabxanaçıdır.

E.Məmmədov adına 189 sayılı orta məktəbin kitabxanası Səbail rayonunda fəaliyyət göstərən əsas ümumtəhsil məktəb kitabxanalarından biridir. Kitabxananın informasiya resursları 4359 nəşr vahidi və digər informasiya daşıyıcılarıdır. İnformasiya mənbələri növlərinə görə aşağıdakı kimi bölünmüşdür:

1. Kitablar – 4359 nüsxə;
2. Elektron informasiya daşıyıcıları – 29;
3. Qəzet – 6 nüsxə, 30 nüsxə not, xəritə, buklet, prospekt və s.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin İcra Aparatı tərəfindən kitabxanaya 500 ədəbiyyat hədiyyə olunmuşdur. Kitabxananın istifadəçilərinin sayı 640 nəfər, il ərzində oxucu gəlişi 10, kitab verilişi 10 olmuşdur.

O.Mirzəyev adına 190 sayılı orta məktəbin kitabxanası 1947-ci ildən fəaliyyət göstərir. Məktəb kitabxananın fondunun ümumi həcmi 12346 nəşr vahidindən ibarətdir. Kitabxananın informasiya resurslarının əsasını Azərbaycan Respublikası Prezidentinin İcra Aparatı tərəfindən hədiyyə olunmuş 4155 ədəbiyyat təşkil edir. 2008-ci ildə kitabxana 716 istifadəçi (müəllim və şagird) xidmət göstərmiş, il ərzində oxucu gəlişi 90, kitab verilişi 90 olmuşdur. Kitabxanada 2 nəfər orta qeyri ixtisas təhsilli kitabxanaçı çalışır.

Milli Qəhrəman R.Əhmədov adına 203 sayılı orta məktəbin kitabxanasının informasiya resurslarının əsası 5500 nəşr vahidindən ibarətdir. Kitabxana 12 qəzetə abunə yazılmışdır. Kitabxana 310 müəllim və şagirdə xidmət göstərir. 2008-ci ildə oxucu gəlişi 160, kitab verilişi 120 olmuşdur. Kitabxanada çalışanların ümumi sayı 1 nəfər ibarətdir. Adı çəkilən rayon ərazisində fəaliyyət göstərən ümumtəhsil kitabxanalarından biri 1966-cı ildə təşkil olunmuş 236 sayılı orta məktəbin kitabxanasıdır. Kitabxananın informasiya resursları 12502 nəşr vahidi və digər informasiya daşıyıcılarıdır. Kitabxanada 24 elektron informasiya daşıyıcıları, 12 nüsxə qəzet, 4 nüsxə

jurnal, 30 nüsxə digər materiallar, yəni not, xəritə, buklet, prospekt və s. vardır. 2008-ci ildə kitabxana 850 istifadəçiyə xidmət göstərmiş, oxucu gəlişi 1840, kitab verilişi 5520 olmuşdur. Kitabxanada 1 nəfər ali ixtisas təhsilli, 1 nəfər isə orta qeyri ixtisas təhsilli kitabxanaçı çalışır.

Səbail rayonunda fəaliyyət göstərən məktəb kitabxanalarından biri də T.Məmmədov adına 239 sayılı orta məktəbin kitabxanasıdır. Kitabxananın informasiya resursları 3870 nəşr vahidindən və digər informasiya daşıyıcılarından ibarətdir. Kitabxana 1270 müəllim və şagirdə xidmət göstərir. 2008-ci ildə kitabxanaya oxucu gəlişi 40, kitab verilişi 40 olmuşdur. Səbail rayonunun orta ümumtəhsil məktəblərinin kitabxanaları və onların əsas göstəriciləri haqqında aşağıdakı cədvəldən daha aydın təsəvvür əldə etmək olar. (bax: cədvəl 2)

Cədvəl 2

№	Adı	Yaranma tarixi	Fondu			Ist.çilər	Ox. gəlişi	Kitab ver.	Kadr potensialı				
			kitab	Qəzet	Digər inf.dövlət				Ali	Ali q/ixt	Orta ixt	Orta q/ixt	Orta
1	M.Rahim ad.7 sayılı orta mək.kx	1928	9736	5	-	289	22	22	-	-	2	-	-
2	C.Əsgərov ad.50 sayılı orta mək.kx	1938	10665	5	-	299	2000	2000	-	-	1	-	-
3	Nəbiyev qardaşları ad.51 sayılı orta mək.kx	1900	3307	4	-	1300	960	960	-	-	2	-	-
4	91 sayılı orta mək.kx	1937	3468	10	-	800	1200	2100	-	1	1	-	-
5	132 sayılı orta mək.kx	1930	1263	-	-	450	-	-	-	1	1	-	-
6	“İstedad” Beybəlx.Təh.Komp.134 sayılı mək.kx	1937	5150	12	-	1400	1400	1200	1	-	1	-	-
7	E.Əliyev ad.162 sayılı orta mək.kx	1936	4289	-	-	1214	210	200	-	1	-	1	-
8	163 sayılı orta mək.kx	1964	5363	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
9	E.Məmmədov ad.189 sayılı orta mək.kx	1937	4359	6	30	640	10	10	-	1	1	-	-
10	O.Mirzəyev ad.190 sayılı orta mək.kx	1947	7904	-	-	716	90	90	-	-	-	2	-
11	R.Əhmədov ad.203 sayılı orta mək.kx	1938	4500	12	-	310	160	120	-	-	-	-	-
12	236 sayılı orta mək.kx	1966	12502	12	30	850	1840	5520	-	1	-	1	-
13	T.Məmmədov ad.239 sayılı orta mək.kx	1960	3870	8	-	270	40	40	1	1	-	-	-

Binəqədi rayonunda fəaliyyət göstərən ümumtəhsil məktəb

kitabxanalarından biri R.Əliyev adına 3 sayılı orta məktəbin kitabxanasıdır (1977-ci ildə təşkil olunmuşdur). Məktəbin müəllim və şagirdlərinin informasiya təminatının təşkili və idarə olunması kitabxananın fəaliyyətinin əsasını təşkil edir. 2008-ci ilin məlumatına görə kitabxananın ümumi informasiya resursları 4169 nəşr vahidi və digər informasiya daşıyıcılarından ibarət olmuşdur. Fondun əsasını Azərbaycan Respublikası Prezidentinin İcra Aparatının hədiyyə etdiyi 3865 nüsxə ədəbiyyat təşkil edir. Kitabxana 2 qəzetə abunə yazılmış, fondada 15 adda digər informasiya daşıyıcısı mühafizə olunur.

Məktəb kitabxanası 680 oxucuya (müəllim və şagirdə) xidmət göstərir. 2008-ci ildə kitabxanaya gəliş 548, kitab verilişi isə 752 olmuşdur. Məktəb kitabxanasının işinin təşkilində kitabxananın işçiləri mühüm rol oynayır. Kitabxanada 1 nəfər orta ixtisas təhsilli, 1 nəfər isə orta təhsilli işçi çalışır.

Binəqədi rayonunda 1959-cu ildən fəaliyyət göstərən ümumtəhsil məktəb kitabxanalarından biri də Rəsulzadə qəsəbəsində yerləşən V.Əzizov adına 30 sayılı orta məktəbin kitabxanasıdır. Kitabxananın informasiya resursları 2728 nəşr vahidi və digər informasiya daşıyıcılarıdır. İnformasiya mənbələri növlərinə görə aşağıdakı kimi bölünmüşdür:

1. Kitablar – 1737 nüsxə;
2. Elektron informasiya daşıyıcıları – 53;
3. Digər informasiya mənbələri- 793 (buraya 80 jurnal, 53 qəzet nüsxəsi, 45 nüsxə not, xəritə, buklet, prospekt və s. daxildir);

Kitabxananın istifadəçilərinin sayı 790 nəfər, il ərzində oxucu gəlişi 90, kitab verilişi 75 olmuşdur ki, bu da kitabxananın fəaliyyətinin çox aşağı olmasını göstərən göstəricilərdir. Binəqədi rayonunun kitabxanalarının informasiya resursları 2 milyondan artıqdır (2006477 nüsxə). Bu da Bakı şəhəri kitabxanalarının informasiya resurslarının 3,6%-nə, ölkə kitabxanalarının informasiya resurslarının 1,8%-nə bərabərdir. Eyni zamanda rayonun kitabxana resursları ölkənin şəhər yaşayış məntəqələrində olan kitabxana resurslarının 2,5%-ni təşkil etməsi də tədqiqat nəticəsində müəyyən olunmuşdur.(4,175-190). Binəqədi rayonu kitabxanalarının informasiya resurslarının informasiya mənbələrinin növlərinə görə bölgüsünü aşağıdakı cədvəldən daha aydın görmək olar. (bax: cədvəl 3)

Cədvəl 3

Kitabxanaların informasiya resursları cəmi:	2006477	
O cümlədən:		
Kitablar	1737803	86,6%
Elektron informasiya daşıyıcıları	4692	0,2%
Jurnallar	129561	6,5%
Qəzetlər	166795	5,3%
Digər informasiya daşıyıcıları	27626	1,4%

Təhlillər göstərir ki, Bakı şəhəri kitabxanalarının informasiya

resurslarının 64,65%-ni kitablar təşkil etdiyi halda Binəqədi rayonunda bu rəqəm 86,6% olmuşdur. Digər tərəfdən qəzetlərin də informasiya daşıyıcısı kimi xüsusi çəkisinin Bakı şəhəri ilə (2,2%) müqayisədə (5,3%) yüksək olması da diqqəti cəlb edən xüsusiyyətlərindən biridir.

Binəqədi rayonunda olan kitabxanalarda işləyən işçilərin ümumi sayı 155-dir. Bu da Bakı şəhəri kitabxana işçilərinin 4,9%, ölkə kitabxanaçılarının isə 1,8%-ni təşkil edir.

Binəqədi rayonunda kitabxana işçilərinin təhsil səviyyəsini aşağıdakı cədvəldən görmək olar. (bax: cədvəl 4)

Cədvəl 4.

Rayon üzrə cəmi	155	100%
O cümlədən		
Ali ixtisas təhsilli	42	27,1%
Ali qeyri-ixtisas təhsilli	31	20%
Orta ixtisas təhsilli	51	32,9%
Q/kitabxana üzrə orta ixtisas təhsilli	14	9%
Ümumi orta təhsilli	17	11%

Araşdırmalar göstərir ki, Binəqədi rayonu üzrə ali ixtisas təhsilli kitabxana işçiləri respublika göstəricisindən (18,1%) yüksək, Bakı şəhəri üzrə olan göstəricidən 10% aşağıdır. Bu da öz növbəsində Binəqədi rayonunda kitabxanaların ali ixtisas təhsilli kadrlarla möhkəmləndirilməsi zərurətini meydana çıxarır. Müsbət hal kimi, belə bir faktı qeyd etmək olar ki, bəhs edilən rayonun kitabxanalarında işləyən orta ixtisas təhsilli kadrların xüsusi çəkisi (32,9%) istər Bakı şəhəri üzrə (20,5%), istərsə də ölkə üzrə olan müvafiq göstəricidən (20,2%) yüksəkdir. Sonuncu göstərici üzrə Binəqədi rayonu Bakı şəhərinin Sabunçu (35,9%) və Xəzər rayonlarından (33,3%) sonra üçüncü yeri tutur. Aparılan araşdırmaların bir nəticəsi də ondan ibarətdir ki, Binəqədi rayonu ümumtəhsil məktəb kitabxanalarının ümumi informasiya resursları 249404 nüsxə informasiya daşıyıcısından ibarətdir ki, bu da rayonun kitabxanalarının informasiya infrastrukturunun 12,4%-i deməkdir.

Binəqədi rayonunun kitabxana infrastrukturunda mühüm yer tutan ümumtəhsil məktəb kitabxanalarının istifadəçilərinin ümumi sayı 20128 nəfər müəllim-işçi və şagirddən ibarətdir. Bu resurslardan səmərəli istifadənin təşkilində həmin kitabxanaların işçilərinin xüsusi rolunu qeyd etməklə, kitabxanaya oxucuların gəlişi və dövriyyə göstəricilərinin aşağı olmasını da xüsusi qeyd etmək lazımdır. Bu ümumtəhsil məktəb kitabxanalarının maddi-texniki bazasının, o cümlədən müasir informasiya texnologiyaları ilə təchiz olunmasının səviyyəsi də müvafiq icra hakimiyyəti orqanlarını da düşündürməlidir.

Azərbaycan Respublikası Statistika Komitəsinin apardığı monitorinqin nəticəsində müəyyən olunmuşdur ki, ölkənin 4081 ümumtəhsil məktəb

kitabxanasının 28,8%-i şəhər yaşayış məntəqələrindən, 71,2%-i isə kənd yaşayış məntəqələrində yerləşir. Binəqədi rayonunun orta ümumtəhsil məktəblərinin kitabxanaları və onların əsas göstəriciləri haqqında aşağıdakı cədvəldən daha aydın təsəvvür əldə etmək olar: (bax: cədvəl 5)

Cədvəl 5

№	Adı	Yaranma tarixi	Fondu			İst-çilər	Ox. gəlişi	Kitab ver.	Kadr potensialı				
			kitab	Qəzet	Digər inf.dəstəyiciləri				Ali	Ali q/ixt	Orta ixt	Orta q/ixt	Orta
1	R.Əliyev ad.3 saylı orta mək.kx	1977	4169	2	12	680	548	752	-	-	1	-	1
2	V.Əzizov ad.orta mək.kx	1959	1737	80	45	790	90	75	-	1	-	1	-
3	H.Hüseynov ad.orta mək.kx	1971	3516	3	247	800	25	30	-	1	1	-	-
4	99 saylı orta mək.kx	1963	3954	-	-	350	200	125	-	-	-	-	-
5	N.Şərifzadə ad.100 saylı mək.kx	1930	3626	-	-	280	230	300	-	-	1	-	1
6	M.X.Axundzadə ad.102 saylı orta mək.kx	1964	3631	2	-	580	16	-	-	1	-	-	1
7	Z.Məmmədov ad.103 saylı orta mək.kx	1950	4350	-	-	110	25	12	-	-	-	-	-
8	A.Məmmədov ad.115 saylı orta mək.kx	1967	5370	3	-	1267	70	35	1	-	1	-	-
9	T.Heybətov ad.126 saylı orta mək.kx	1968	23218	3	-	400	20	5	-	-	1	1	-
10	Ə.Şıxlinski ad.135 saylı orta mək.kx	1970	14860	-	-	660	122	79	-	1	-	-	-
11	143 saylı orta mək.kx	1937	19108	-	-	576	10	10	-	-	1	-	1
12	N.Babayev ad.144 saylı orta mək.kx	1978	3228	5	-	550	-	400	-	-	1	-	-
13	F.İsgəndərov ad.157 saylı orta mək.kx	1979	4588	-	-	590	12	9	-	1	-	-	1
14	Q.Baxşiyev ad.179 saylı orta mək.kx	1936	3720	-	-	545	5	6	1	-	-	1	-
15	182 saylı orta mək.kx	1962	5388	-	-	350	30	35	-	1	-	1	-
16	R.İmanov ad.205 saylı orta mək.kx	1937	7037	6	-	350	350	1015	-	1	-	1	-
17	E.Sultanov ad.217 saylı orta mək.kx	1963	2862	3	30	640	225	7	-	-	-	1	1
18	Ələsgərov ad.244 saylı orta mək.kx	1968	5322	7	-	580	-	-	-	1	-	-	1
19	246 saylı orta mək-lisey kx	1969	4385	-	2	236	15	-	-	1	-	-	1
20	N.Nərimanov ad.248 saylı orta mək-lisey kx	1969	3682	-	2	125	60	47	-	1	-	-	1

21	E.Həmidov ad.267 sayılı orta mək-lisey kx	1982	5461	-	1035	752	20	15	-	-	-	-	2
22	276 sayılı orta mək.kx	1986	3810	33	-	520	400	-	-	-	-	1	1
23	283 sayılı orta mək.kx	1988	26302	6	-	850	25	35	-	-	2	-	-
24	Q.Abbasov ad.284 sayılı orta mək.kx	1990	2297	-	-	510	27	28	-	-	-	1	-
25	E.Əliyev ad.297 sayılı orta mək.kx	1966	3462	-	-	2045	240	-	-	-	1	1	-
26	İ.Məmmədov ad.298 sayılı orta mək.kx	1959	6703	-	-	971	30	45	-	1	1	-	-
27	R.Rüstəmov ad.299 sayılı mək-lisey kx	1934	3714	-	-	1200	50	100	-	-	1	-	1
28	V.Əvəzov ad.300 sayılı orta mək.kx	1932	4513	4	-	1214	32	32	-	-	-	-	2
29	S.Məmmədov ad.301 sayılı orta mək.kx	1994	2687	-	-	315	-	-	-	-	2	-	-
30	306 sayılı orta mək.kx	2005	8031	2	-	320	-	-	-	-	-	1	-
31	313 sayılı orta mək.kx	2007	1944	-	-	384	-	-	-	-	1	-	-
32	314 sayılı orta mək.kx	2007	2365	4	-	588	205	250	1	-	-	-	-

Göründüyü kimi, Bakı şəhərinin Nərimanov (5), Yasamal (4), Səbail (4), Xəzər (4) rayonlarında musiqi məktəbi kitabxanası daha çoxdur. Lakin, Qaradağ rayonunda yalnız 1 musiqi məktəbi kitabxanasının fəaliyyət göstərməsi əhalinin daha çox yerləşdiyi rayon üçün müsbət hal kimi qiymətləndirilə bilməz.

Beləliklə, Bakı şəhərinin kitabxana infrastrukturunda Səbail və Binəqədi rayonlarının kütləvi kitabxanaları və 2011-ci ildə Bakı şəhərinin bütün inzibati rayonları üzrə MKS-i yaranmışdır. Bu da əhalinin informasiya təminatında keyfiyyətə yeni mərhələnin başlanğıcıdır.

ƏDƏBİYYAT

1. “Kitabxana işi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu.-B.: Azərbaycan qəzeti, 1999.-14 mart.
2. Azərbaycan Respublikasında kitabxana-informasiya sahəsinin 2008-2013-cü illərdə inkişafı üzrə Dövlət Proqramı// Bakı, Respublika qəz., 2008, 7 oktyabr.
3. Azərbaycan Milli Ensiklopediyası.-Bakı.: Nurlan, 2007.-s. 847-848
4. Azərbaycan kitabxanaları XXI əsrin informasiya məkanında. I və II cild.-B., 2007.-s. 32-54, 175-190
5. İsmixanova T. Azərbaycan Respublikası Pedaqoji Kitabxanasının müstəqillik illərindəki fəaliyyəti// Kitabxanaşünaslıq və informasiya: elmi nəzəri və praktiki jurnal. 2010.-№2.-s.58
6. Səbail rayonunun kütləvi kitabxanalarının müvafiq illərə dair hesabatları.
7. Binəqədi rayonunun kütləvi kitabxanalarının müvafiq illərə dair hesabatları.

О. КУЛИЕВ

**СОВРЕМЕННАЯ СОСТОЯНИЕ БИБЛИОТЕЧНОГО ИНФРАСТРУКТУРА
ГОРОДА БАКУ(НА ПРИМЕРЕ САБАЙЛОВСКОГО И
БИНАГАДИНСКОГО РАЙОНА)**

РЕЗЮМЕ

В статье изучены состояния библиотечного инфраструктура, библиотечно-информационных ресурсов, уровень современного состояние кадрового обеспечения массовых библиотек Сабаилского и Бинагадинского района города Баку.

O. KULIYEV

**THE MODERN STATE OF THE LIBRARY INFRASTRUCTURE OF BAKU CITY
(FOR SAMPLE BINAGADI AND SABAIL DISTRICT)**

SUMMARY

In the article examined the status of library infrastructure, library and information resources, the level of the modern state of the staffing of public libraries Sabail and Binagadi district of Baku city.